

Formigues sempre fa bo de mirar-les, i que sempre són casa meva, ja sigui des de la Fosca o des de Calella, i que la seva olor és bessona de l'olor que fan els *uriços* el mes de gener. Bé, els *uriços* o les garoines, segons siguis de Palamós o de Palafrugell (d'altres en diuen *garotes*, però no juguen aquest partit).

La vida més alta de Toti Soler Si parlem de Toti Soler, parlem d'un músic amb tots els ets i uts, d'una ètica de pedra picada. Però això no seria prou, ja que només amb l'ètica o una bonhomia demostrada ni s'escriuen bons sonets ni es construeixen cançons úniques. Toti Soler és un músic com un temple, valgui el tòpic, que ha anat del blues al jazz-fusió, passant per un flamenc cosmopolita (*avant la lettre*), i que ha acompanyat monstres de la dicció i el text com Léo Ferré, Ovidi Montllor o el Pau Riba de Formentera. Ara, viu al bell mig de l'Empordanet rural (a Palau-sator), on crea i recrea una música bellíssima i difícilment classificable. Recordo el Toti Soler a duet amb el Jordi Sabatés

(amb casa a Peratallada; actualment mantenen veïnatge), quan tot just la música catalana era només un crit més o menys modulad; a vegades, ni això. El seu estil no tenia precedents i ens transmetia la sensació de ser ben lluny d'aquell país gris i fastigós que érem. Si escoltem els seus darrers treballs, la música d'en Toti és del tot semblant a l'indret on viu: bella, consirosa, transparent, exacta, sense que res hi sigui frívol ni sobrer. Com el nostre paisatge.

El tram de les Gavarres Un cop més, aquest tema s'entortolliga a la vora de la nostra plana i ens recrea un país ideal, potser inventat. No és una serp d'estiu ara, sinó de l'hivern més tardà, tocant la primavera. Estacions de xocolata i trenets de massapà. Per a quan? No abans del 2060 o del 2070, diuen. Els alcaldes afectats es preocupen pel finançament. I és clar, ¿de què ens podem preocupar si no, en temps de crisi? Un projecte tan *pijo* com imprescindible. Quan els noucentistes van pensar la ciutat d'ivori, era tota plena de trams, no pas de carreteres supersòniques que menen a indrets plens d'edificis, com a mínim, desproporcionats. Quan finalment els trens, a l'Empordanet, deixaran de ser un bizantinisme avorrit, recurrent?

Memòries de la Guerra Civil

S'ha fet un documental sobre la Guerra Civil a Olot amb motiu dels setanta anys de l'entrada de les tropes franquistes a la població. Ha estat una producció de l'Institut de Cultura de la Ciutat d'Olot i està basat en una sèrie d'entrevistes a olotins, d'un i altre costat, que van viure aquells anys. S'han enregistrat unes deu hores, de les quals s'ha escollit només una desena part, que constitueix el DVD final. El guió és de l'historiador Jordi Pujiula i Zeta Produccions ha estat l'empresa responsable de la realització. El documental inclou un conjunt d'imatges del conflicte, algunes d'inèdites, molt ben intercalades entre les opinions dels diversos entrevistats, que posen de manifest el dolor i la impotència que va representar aquest conflicte, i com els va marcar profundament en el seu dia a dia al llarg de tota la vida.

El clúster del sector porcí

Un grup de 45 empreses dels sectors carni porcí i auxiliars s'han unit en una associació d'empreses innovadores (AEI) anomenada Innovacc, amb seu a Olot, per posar en comú els seus coneixements i les seves activitats, i també per promoure la competitivitat mitjançant la innovació, la qualitat i la creativitat. L'associació inclou empreses del Pla de l'Estany, el Gironès, la Selva, Osona i la Garrotxa, i 17 institucions, des de cambres de comerç fins a universitats, des d'ajuntaments fins a consells comarcals, entre altres. Innovacc representa el 32% del sector carni porcí de tot l'Estat espanyol, ocupa vuit mil treballadors i factura prop de 3.400 milions d'euros. Pretén aconseguir l'enfortiment d'una indústria molt tradicional en la zona, i desenvolupar-se tècnicament i productiva, per tal de millorar la seva posició i prestigi internacional. És un camí per tenir present.

DAVID RUANO

EMETERIO VÉLEZ. ARMIU D'IMATGES D'OLOI

>> Entrada de les tropes nacionals pel passeig de Barcelona d'Olot, el febrer de l'any 1939.

La Fageda al costat de Picasso

El CCCB ha inaugurat una exposició titulada «Il·luminacions. Catalunya visionària» que vol estudiar el que ha donat forma a la Catalunya moderna, amb la presència de creadors en diversos camps, i que reuneix unes vuit-centes obres d'art i de ciència. En aquest context, la Cooperativa la Fageda, de Santa Pau, ha estat triada com a experiència pionera en el país en la tasca assistencial entre discapacitats psíquics, que s'ha obert camí en el camp del sector lacti fins a convertir-se en un dels principals productors del país. No deixa de sorprendre trobar la Fageda al costat de Picasso, Miró, Brosa o Sisa, entre d'altres.

Tortellà i la xiruca Chiruca va ser el calçat de molts habitants del país durant dècades, un producte que es va donar a conèixer els anys quaranta del segle passat i que es va mantenir a la primera línia del mercat durant molts anys, fins al 1983, que van plegar. Ara l'Ajuntament de Tortellà, població on es produïen, ha erigit el monument *A la vella xiruca* davant l'antiga fàbrica, una escultura de Manuel Solà com a homenatge a l'empresa Fontfreda i les persones que hi van treballar.

Un «bressol» a Besalú L'Ajuntament de Besalú ha presentat el projecte per engegar un Bressol d'Emprenedoria, un centre que es pretén dinàmic i motor d'impulsió i col·laboració entre les empreses i l'Administració. Per tirar-lo endavant s'ha presentat a la convocatòria de subvencions Feder, amb cofinançament de la Diputació de Girona i la Unió Europea. El bressol que es vol construir s'ubicaria justament on hi ha actualment l'escola bressol, que s'ha de traslladar a una nova seu. D'aquesta manera es constituiria un nucli d'edificis públics en una zona on ja hi ha el centre cultural polivalent Cal Tronc i la casa Cambó, seu de biblioteca, ludoteca i altres activitats. Besalú vol convertir-se en motor dels municipis de la seva àrea d'influència, amb tres capitals de comarca situades en un radi de 20 km però amb molts pobles petits i poc dotats de serveis entremig.

«Tra-la-là, tra-la-là... que bé que s'hi va!»

Diu que aniria molt bé un anell tramviari que envoltés les Gavarres, però que segurament no seria viable. El cas és que no solament voltant les Gavarres, sinó fins a Olot i fins a Banyoles, hàviem tingut ferrocarrils. El de Sant Feliu i el d'Olot feren el seu darrer recorregut el 1969, ara fa 40 anys justos. El de Palamós i el de Banyoles ja havien passat a millor vida el 1956. Eren viables, llavors. En tot cas, feien un servei amb prou dignitat. Com el farien ara, si l'automòbil –eina amb una tendència comprovada a l'autofàgia– no hagués pres el relleu a un mitjà tan mal aprofitat –en aquest país, almenys– com el tren. I més quan avui disposem de tècniques que el farien infinitament més còmode, segur i ràpid que les venerables andròmines sorgides de la metal·lofilia del segle XIX. Però què hi farem, si l'ase no es vol moure... fins d'aquí a 50 anys, període prou llarg per no comprometre's a res. Com a compensació, ens auguren un futur més proper en què els tramvies podrien connectar les principals àrees urbanes del Gironès amb la capital de la comarca: Salt, Celrà, Flaçà, Llagostera, Cassà, i fins i tot l'aeroport podrien disposar d'aquest servei, d'utilitat indiscutible. I jo em pregunto si tot això no es podia haver plantejat molt abans: abans d'esventrar Girona amb un ultrasupermegaprojecte ferroviari que no se sap gaire bé com petarà; abans d'haver tirat pel dret i no saber encara ni qui s'ha d'encarregar del viaducte actual ni què fer-hi; abans d'haver hipotecat moltes estructures i espais ja integrats en l'esquema urbanístic per fer-ne *tabula rasa* com aquell que res, estructures i espais que s'haurien pogut utilitzar per al tramvia comarcal aquest que ara es (re)descobreix com a panacea.

ENRIC MARQUÉS

Ja fa 40 anys que sento dir al meu pare que desmuntar els carrillets va ser una greu equivocació, i que algun dia els haurien de recuperar, no pas per romanticisme, sinó per la pura lògica de les dinàmiques del creixement urbà i dels decreixements econòmics provocats per les fluctuacions dels preus dels combustibles. Ell no en parla amb aquests termes, perquè no és enginyer ni ha estudiat llenguatge políticament correcte. Més aviat fa servir un josepplanià i contundent «Ja s'ho trobaran».

Palol, setanta anys després

El manuscrit de *Girona i jo*, un altre manuscrit que conté una novel·la inèdita sobre Girona, cartes, contes i altres peces literàries de Miquel de Palol, entre d'altres documents, han ingressat recentment a l'Arxiu Municipal. La biblioteca de l'escriptor va ser bàrbarament destrossada el 1939. Només la tenacitat de la seva esposa, Laura Salellas, que en recuperà tot allò recuperable, i la voluntat de la filla i el nét, Maria i Miquel de Palol, de posar ara a disposició dels estudiosos tot aquest material, han fet possible tancar setanta anys «d'indiferència per la memòria de l'avi», en paraules emocionades de Maria de Palol, que veu finalment com un valuós tresor familiar serà assequible, gràcies a la digitalització que en farà l'Arxiu Municipal, a la investigació i a la difusió entre el públic. Han hagut de passar molts anys, però això no és excusa per no celebrar com cal la notícia. Tant de bo aquest exemple impulsi la recuperació d'altres fons documentals gironins mig oblidats. Que n'hi ha.